

İlkokul Birinci Sınıfta Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Müdahaleleri Üzerine Bir Durum Çalışması

A Case Study on Teachers' Interventions towards Unwanted Student Behaviors Encountered in the First Grade

Pınar ULUDAĞ^{id}, Özlem BAŞ^{id}

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada ilkököl birinci sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara yönelik uygulamış olduğu sınıf yönetim modellerinin ve öğretmen tepkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem ve Araçlar: Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Pendik ilçesinde farklı devlet okullarında çalışan 20 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Dolayısıyla çalışma nitel araştırma deseni bir durum çalışması olma niteliği taşımaktadır.

Sonuçlar: Yürütülen içerik analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara bakıldığında, birinci sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar konusunda öğretmen görüşleri; öğrencilerin uyum sıkıntısı yaşaması, aileden ayrı kalma korkusu ve dikkat çekmeye çalışma, kurallara uymama, şiddete meyil, algı ve dikkat güçlüğü, ekran bağımlılığı, sorumluluk alamama, okul eşyalarına zarar verme üzerinedir. Diğer yandan, istenmeyen davranışlara çözümler üretmeye ilişkin olarak öğretmenlerin uyguladığı yöntemlere bakıldığında; açık iletişim, veli iş birliği, rehberlik servisi desteği, uyarı, sabır ve sevgiyle yaklaşma ve öğrencinin güvenini kazanmaya çalıştıkları öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul birinci sınıf, İstenmeyen öğrenci davranışları, Öğretmenlerin sınıf yönetim modelleri, Sınıf yönetimi

ABSTRACT

Purpose: The present study aimed to determine the undesirable student behaviors encountered by first-grade primary school teachers in the classroom and the classroom management models and teacher reactions to these behaviors.

Method and Materials: The study group of the research consists of 20 classroom teachers working in different public schools in Pendik district of Istanbul province. Semi-structured interview technique was used as the data collection method and the data obtained were analyzed by content analysis. Therefore, the study is a case study in qualitative research design.

Results: According to the findings of the content analysis, teachers' opinions on the undesirable behaviors encountered in the first grade are as follows: students' adaptation problems, fear of separation from family and trying to attract attention, disobeying the rules, tendency to violence, perception and attention difficulties, screen addiction, inability to take responsibility, and damaging school belongings. On the other hand, when we look at the methods used by teachers to find solutions to undesirable behaviors, we see that open communication, parent cooperation, support from the guidance service, warning, approaching with patience and love, and trying to gain the trust of the student come to the fore.

Keywords: Classroom management, Primary school first grade, Unwanted student behavior, Teachers' classroom management models

* This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Pınar ULUDAĞ (Milli Eğitim Bakanlığı)

E-posta/E-mail: pnr_yc@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 07.08.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 23.12.2024

Ç. Yayınlanma Tarihi/Online Published: 31.05.2025

GİRİŞ

İlkokul birinci sınıf, öğrencilerin sayısız yaşam becerilerini kazandığı bir yıldır. Öğrencilerin hayatı boyunca kullanacağı okuma-yazma becerisi, aritmetik hesaplama gibi daha birçok temel beceriyi kazanacağı, ilerleyen yıllarda okumaya karşı tutumunun oluşacağı en önemli basamaklardan biridir.

Öğrenci daha önce okul öncesi eğitim almış dahi olsa akademik ve sosyal becerilerinin önemli bir kısmını birinci sınıfta yaşayacaktır. Dolayısıyla eğitim öğretime dair akademik ve sosyal kavramları, arkadaşlık ilişkilerini, öz bakım becerileri, özdenetimi, grupla çalışabilmeyi, sorumluluk alabilmeyi, okul, ödevler, kurallar vb. kavramlara ait bilişsel şemalarını oluşturmaya bu yıl içerisinde başlayacaktır. Yakın çevresini tanıma, toplum içerisinde yaşayabilme, toplumsal kurallara uyabilme, toplum içerisinde kendi benliğini gerçekleştirebilme gibi becerileri de bu yıl içerisinde karşılaştığı davranışlar üzerinden eklemeler yaparak ilerleme kaydedecektir.

Dinçer'e (2005) göre *ilkokula başlama çocuğun yaşamındaki önemli dönüm noktalarından biridir. Artık çocuk içinde yaşadığı, uyum sağlamayı başardığı, kendini kabul ettirdiği ev ve kreş ya da anaokulu ortamından ayrılarak farklı özellikler gösteren ilkokul ortamına geçiş yapmaktadır. İlkokul çocuk için yepyeni bir sosyal ortamdır. Bu çevrede çocuğun uyması gereken kurallar, farklı özelliklere sahip öğretmenler, farklı kişilik yapısında arkadaşlar, başarmak zorunda olduğu dersler ve yapması gereken birtakım görevler bulunmaktadır.*

İlkokula başlayacak çocukların zihinlerinde bu yeni ve bilinmeyen duruma ilişkin soruların belirmesi; yanıtlayamadıkları bu sorular yüzünden tepki göstermeleri doğaldır. Üstelik çocukların bu soruları dile getirmeleri yetişkinlere oranla daha güçtür (Temiz Yılmaz, 2009). Öğrenciler bazen bu tepkilerini okula gitmek istememe, alt ıslatma, aşırı hırçınlık, ağlama krizleri gibi davranışlar ile sergileyebilir. Bu sıkıntıların bireysel farklılıklar, aile tutumları, çocuğun değişim ve yeniliklerle baş edememesi, ev içinde hiç kural koyulmaması gibi nedenlere bağlı olabileceği söylenebilir. Bu problemler genellikle ilk hafta dikkat çekebilir ve çözüm aranılabilir. Bu süreçte ebeveynlerin sabırlı olması, sakin kalabilmesi, tutumlarında kararlı olması, öğretmen ile iş birliğine yatkın ve ortak tutuma sahip olması bu süreci kolaylaştıran etkenler olacaktır.

Çocukların gereksinimlerindeki bireysel ve kültürel farklılıklar, okul kültürüne uyum sağlarken kendilerini güvence altına almaya ihtiyaç doğuracaktır. Bu nedenle öğretmenin sınıf yönetimi becerisi çok önemlidir ve üzerinde durulması gereken bir yeterliliktir.

Sınıf yönetimi, öğretmenin sınıfta her öğrencinin öğretimden en üst düzeyde yararlanması için gerekli düzeni sağlamak üzere, etkili bir ortam oluşturmak amacıyla yaptığı uyarlamalar ve izlediği stratejilerin tümüdür (Gözütok, 2004). Sınıf düzeninde süreklilik sağlamak isteyen bir öğretmen, gerekli kuralları dikkatlice tanımlayabilmeli ve bu kuralları öğrencilere aktarabilmelidir. Sınıfın iyi yönetilmesi, eğitimde başarıyı elde edebilmek açısından önem arz edebilir.

Öğretmenin kullandığı yöntem ve tekniklerin çeşitlilik göstermesi daha çok öğrenciye ulaşma şansı sağlayabilir. Etkili sınıf yönetiminde öğrenciler öğrenme için daha çok zaman harcarken, öğrenme dışındaki davranışlarda azalma olabilir.

Başar'a (2003) göre okulda eğitim öğretim etkinliklerini engelleme yönündeki davranışların tümü istenmeyen davranış olarak karşımıza çıkar. Bir davranış eğer öğrencinin ya da arkadaşlarının öğrenimini engelliyorsa, buna bağlı olarak öğrencinin kendisi ya da arkadaşları veya okul araç-gereçleri zarar görüyorsa istenmeyen davranış olarak ifade edilir.

İlkokul birinci sınıfta sıkça karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları şunları içerebilir:

1. Çocuklar, uzun süre dikkatlerini bir konuya odaklamakta zorlanabilir ve bu da sınıf içinde dikkat dağınıklığına neden olabilir.
2. İlkokul birinci sınıfta, çocuklar sosyal becerilerini hala geliştiriyor olabilirler. Bu durum, çocukların arkadaşlarıyla uygun bir şekilde etkileşim kuramamalarına neden olabilir.
3. Bazı çocuklar, enerjilerini kontrol etmekte zorlanabilir ve bu durum sınıf içinde hiperaktivite olarak görülebilir.
4. Çocuklar duygusal olarak hala gelişim sürecindedir, bu nedenle bazen duygularını kontrol etmekte zorlanabilirler. Öfke nöbetleri veya aşırı tepkiler bu duruma örnektir.
5. İlkokul birinci sınıftaki öğrenciler, grup çalışması ve iş birliği konularında henüz tam anlamıyla olgunlaşmamış olabilirler. Bu durum, iş birliği gerektiren aktivitelerde sorunlara yol açabilir.

6. Konuşma bozuklukları veya ifade güçlükleri, iletişimde sorunlara neden olabilir ve çocuklar kendilerini ifade etmekte zorlanabilirler.

Sınıf içinde meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sözel olmayan öğretmen tepkileri; göz teması kurmak, işaret vermek, görmezlikten gelmek, hareket etmek gibi tepkilerdir. İlkokul birinci sınıfta öğrenciler yaptıkları davranışın bazen farkında olmayabilirler. Bu yüzden öğrencinin hem davranışının farkında olmasını hem de sonuçlarını anlamasını sağlamak için öğrenciyi uyarmak gibi sözel uyarılar da gereklidir. Öğrenci ile birebir görüşmek, kuralları ve görevleri hatırlatmak, sorumluluk vermek, ders işleme tekniğini değiştirmek, aileyle iletişim kurmak, rehberlik servisi ve okul yönetimi ile görüşmek, gibi tepkiler öğrencinin istenmeyen davranışlarının farkına varmasını sağlayabilir, davranışın nedenlerini saptayıp sorunun çözümüne yardımcı olabilir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik çözüm önerilerinden bir kısmı; öğrencilerle ve ailelerle açık iletişim kurmak, sorunları anlamak ve çözümler üzerinde birlikte çalışabilmek için düzenli iletişim sürdürmek olmalıdır. Ayrıca öğrenciye ödül ve övgü vermek istenilen davranışları pekiştirebilir. Sınıf kurallarını net bir şekilde belirlemek ve öğrencilere beklenen davranışları açıklamak son derece önemlidir. Öğrencilere empati kurma, anlayış gösterme ve çözüm odaklı düşünme becerilerini kazandırabilmek çok önemlidir. Öğretmenlerin öğrencilere model oluşturabilecek davranışları sergileyerek olumlu bir örnek olabilirler

Ülkemiz de dahil birçok ülkede ilkökul kapsamında istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmen tepkilerine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye'deki araştırmalar incelendiğinde çalışmaların çoğu ilkökulun tüm sınıf düzeylerini kapsar boyuttur. Birçok makale ve çalışma ilkökulda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarına değinmiş fakat sadece birinci sınıftaki istenmeyen davranışları ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden bu araştırma birinci sınıf okutacak öğretmenlerin karşılaşacağı durumları ele alması boyutunda önemlidir.

Tekel'in (2020) çalışmasının amacı istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini ve okul yönetiminin istenmeyen davranışları çözümlmek için yaptığı uygulamaları analiz etmektir.

Avşar, İnce ve Şahin'in (2019) çalışmalarının amacı büyük yaş farklarının olduğu ilkökul birlerde gözlenen istenmeyen öğrenci davranışlarının yaş gruplarına göre dağılımını ve öğretmenlerin tepkilerini belirlemektir.

Özkan'ın (2019) çalışması birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören öğrenci davranışları ile ilgili olup nitel bir araştırmadır. Bulgularda birleştirilmiş sınıflarda ödevlendirme ile ders işleyenlerin diğerlerinin dikkatini dağıtması, büyük çocukların küçük çocukları ezmeye çalışması ve ayakta dolaşma istenmeyen davranışları tespit edilmiştir

Çetin'in (2013) çalışmasının amacı sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarını ve istenmeyen öğrenci davranışlarına buldukları çözüm önerilerini belirlemektir.

Alan yazında istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemeye yönelik çalışmaların ağırlıklı olarak ilkökul kademesindeki tüm sınıf düzeylerini kapsadığı görülmektedir (Aksu, 1999; Boyraz, 2007; Civelek, 2001; Danaoğlu, 2009; Girmen ve ark., 2006; Eleser, 2007; Kocabey, 2008; Öz, 2012; Özer, Gelen ve Kahramanoğlu, 2010; Öztürk, 2001; Sadık, 2006; Sadık, 2008; Sadık ve Doğanay, 2007; Sayın, 2001; Yüksel, 2005). Yapılan bu araştırmaların sonuçlarına göre ilkökulda en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları arasında derse karşı ilgisizlik, arkadaşını şikâyet etme, izinsiz konuşma, derste başka şeylerle uğraşma gibi davranışların olduğu görülmektedir. Yine bu araştırmaların bulgularına göre; öğretmenlerin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaştığında çocuğun davranışını görmezden gelme, çocuğu sözlü uyarma, öğrenciyi notla korkutma, çocuğun ailesi ile görüşme, fiziksel müdahale, ders sonrası öğrenciyle konuşma, öğrenciyi idareye gönderme gibi farklı disiplin stratejileri kullandığını göstermektedir

Birinci sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkmada kullanmış oldukları sınıf yönetim modellerini nasıl kullandıklarının belirlenmesi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, ilkökul birinci sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara yönelik uygulamış olduğu sınıf yönetim modellerinin ve öğretmen tepkilerinin belirlenmesidir. İlkokul birinci sınıflar özelinde benzer bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı umulmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda, aşağıda belirtilen alt amaçlar ile ilgili sorulara yanıt aranacaktır.

Sınıf öğretmenlerinin;

- Sınıf içinde en çok karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
- İstenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesine yönelik uygulanan yöntem ve teknikler nelerdir?
- Sınıf yönetiminde uyguladığı yollar ile karşılaşılan istenmeyen davranışlar arasında herhangi bir ilişki var mıdır?
- İstenmeyen öğrenci davranışlarının önceden tespit edilerek önlenmesine yönelik görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara yönelik uygulamış olduğu sınıf yönetim modellerinin ve öğretmen tepkilerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma nitel yaklaşımda bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010). Merriam (2013) ise durum çalışmasını sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Bu çalışmada sınırlı bir sistem hakkında bilgi toplandığı ve incelendiği için durum çalışmasıdır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılarak, daha önce birinci sınıflar ile çalışmış öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, bu öğrencilerde gözlemlendiği istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu ve bu davranışlarla baş etmede kullandığı yöntem ve teknikler sorulmuş, bu yöntem ve teknikleri değerlendirmeleri istenmiş, başka hangi teknikleri önerdikleri soruları yöneltilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcılarının öğretmenlik mesleğinde en az iki defa birinci sınıf okutmuş olmaları ölçüt olarak kullanılmıştır. Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Pendik ilçesindeki bir ilkokulda görev yapan 20 sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler kullanılmıştır.

Araştırmada görüşmeye katılan öğretmenlerin cinsiyeti, mesleki kıdemi ve kaç defa birinci sınıf okuttuğuna ilişkin bilgiler toplanmıştır. Katılımcılar bireysel özellikleri ile ilgili demografik bilgileri Çizelge-1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Demografik Bilgilerin Dağılımı Çizelge-1

Katılımcılar	Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Okuttuğu 1.Sınıf Sayısı
K-1	Erkek	10-20yıl	5
K-2	Erkek	21yıl ve üzeri	7
K-3	Erkek	21yıl ve üzeri	8
K-4	Erkek	10-20yıl	6
K-5	Erkek	10-20yıl	6
K-6	Kadın	10-20yıl	4
K-7	Kadın	10-20yıl	4
K-8	Kadın	10-20yıl	6
K-9	Kadın	0-10yıl	4
K-10	Kadın	0-10yıl	3
K-11	Kadın	10-20yıl	4
K-12	Kadın	21yıl ve üzeri	6
K-13	Kadın	0-10yıl	5
K-14	Kadın	21yıl ve üzeri	6
K-15	Kadın	10-20yıl	8
K-16	Kadın	10-20yıl	3
K-17	Kadın	0-10 yıl	2
K-18	Kadın	0-10yıl	4
K-19	Kadın	10-20yıl	3
K-20	Kadın	10-20yıl	5

Çizelge-1 incelendiğinde beş erkek 15 kadından oluşan katılımcıların mesleki deneyimlerinin 10-20 yıl arasında yoğunluk gösterdiği görülmektedir. Üç katılımcı 10 yılın altında, dört katılımcı da 20 yılın üzerinde mesleki deneyime sahiptir. Katılımcıların tümü en az iki defa birinci sınıf okutmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak, öğretmenlerle uygun oldukları bir zamanda yüz yüze görüşülerek ve sözlü onayları alınarak gönüllük ilkesine dayanarak toplanmıştır. Öncelikle öğretmenlere araştırmanın konusu, amacı ve önemi üzerine bilgiler verilmiştir. Görüşmeler, onların kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortamlarda yaklaşık 20-30 dakika sürede yapılmıştır. Görüşmeler için, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede katılımcılara açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Bu şekilde yanıtlar katılımcılar tarafından biçimlendirilmiştir. Ayrıca katılımcıların adları K1, K2, K3, ... şeklinde kodlanmıştır.

Bu araştırmada, 2019 yılında yapılmış olan araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen veriler kullanılmıştır. Bu nedenle 2018-19 öğretim yılında etik kurul izin koşulu olmadığı için bu çalışma yürütülürken bu izne gerek duyulmamıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” hazırlanarak toplanmıştır. Görüşme formundaki soruların oluşturulma sürecinde sınıf eğitimi alanından bir akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Görüşme formu öğretmenlerin birinci sınıfta karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların çözümüne yönelik öğretmen uygulamalarının neler olduğunu belirleyebilecek yedi sorudan oluşmaktadır. Aşağıda öğretmenlere yönelik hazırlanan, değerlendirme konularının yer aldığı görüşme sorularına yer verilmiştir:

Sınıf öğretmenlerinin;

1. Sınıf içinde en çok karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. En sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesine yönelik uyguladığı yöntem ve teknikleri nelerdir?
3. Sınıf yönetiminde uyguladığı yöntemler ile karşılaştığı istenmeyen davranışlar arasında herhangi bir ilişki var mıdır?
4. İstenmeyen öğrenci davranışlarının önceden tespit edilerek önlenmesine yönelik görüşleri nelerdir?

Görüşme formundaki soruların oluşturulma sürecinde sınıf eğitimi alanından bir akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Görüşme formu öğretmenlerin birinci sınıfta karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların çözümüne yönelik öğretmen uygulamalarının neler olduğunu belirleyebilecek yedi sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada ulaşılan verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik *analizi; birbirine benzeyen verileri, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları düzenleyerek yorumlamak ve sonuçlara varmaktır. Asıl amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır* (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Görüşme formlarından elde edilen veriler analiz edilmeden önce yazılı olarak bir dosyada toplanmıştır. Her öğretmenin görüşü ayrı ayrı yazılmış ve karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkarak 4 tema elde edilmiştir. Araştırma kapsamında oluşturulan temalar üzerinden veriler analiz edilmiştir. Cevaplar arasında büyük farklılıklar olduğu gibi benzer sorunların da belirtildiği tespit edilmiştir.

Görüşme formlarından elde edilen veriler analiz edilmeden önce yazılı olarak bir dosya haline getirilmiştir. Her öğretmenin görüşü ayrı ayrı yazılmış ve karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkarak 2 tema elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında oluşturulan temalar üzerinden veriler analiz edilmiştir. Cevaplar arasında büyük farklılıklar olmadığı gibi benzer sorunların da belirtildiği tespit edilmiştir.

İçerik analizinde çalışmalardaki birbirine benzer veriler ve bulgular bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Görüşme soruları konu içeriklerine göre birer tema olarak ele alınmış öğretmenlerin bu sorulara verdiği cevaplar benzer cevapları baz alarak kodlanmıştır. İçerik analizi sonucu ulaşılan temalar araştırma problemi ile ilgili olarak; birinci sınıfta öğretmenlerin hangi davranışları kabul görmeyen yani istenmeyen davranış olarak kabul ettikleri, öğrencilerde görülen bu davranışlara yönelik çözümleri ve çözüm önerileri çoğunluğun dikkat çektiği noktalar baz alınarak üç bölümden oluşmaktadır.

Tablo 2: Problemi Bulmaya Yönelik Sorular

Ana Problem	Alt Problemler	Görüşme Soruları
İlkokul birinci sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmenlerin müdahaleleri nelerdir?	1. Sınıf öğretmenlerin sınıf içinde en çok karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?	Meslekte kaç kez birinci sınıf okuttunuz? (açılış sorusu) Birinci sınıf okuturken en çok hangi istenmeyen davranışlar ile karşılaştınız? (Bu davranışların neden ortaya çıktığını düşünüyorsunuz?)
	2. En çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesine yönelik uyguladığı yöntem ve teknikler nelerdir?	2.Bu davranışları ortadan kaldırmak için neler yaptınız? (Bu müdahalelerin olumlu olumsuz yönleri neler oldu?) 3.Sınıf yönetiminde kullandığınız yöntem ve tekniklerin etkili olup olmadığını nasıl değerlendiriyorsunuz? (Önermiş olduğunuz bu yöntem her öğrenci için başarılı sonuç verdi mi?) 4.Sınıf kontrol düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
	3. Sınıf yönetiminde uyguladığı yöntemler ile karşılaştığı istenmeyen davranışlar arasında herhangi bir ilişki var mıdır?	5.Sınıftaki istenmeyen davranışların sizin kontrol düzeyiniz ile ilişkili olduğunu düşünüyor musunuz? (Farklı kontrol düzeyleri görmek öğrencilerin istenmeyen davranışlarını tetikleyebilir mi?) 6.Öğretmenin istenmeyen davranışları konusunda kendisine nasıl bir özeleştirme yapması gerekir? (Sizin daha önce özeleştiri bulunup olumlu dönüt aldığınız bir durum oldu mu?)
	4. İstenmeyen öğrenci davranışlarının önceden tespit edilerek önlenmesine yönelik görüşleri nelerdir?	7. Birinci sınıf okutacak meslektaşlarınıza önerileriniz var mı? (Eklemek istediğiniz başka bir konu var mı?)

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde ‘Sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde en çok karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?’ sorusuna yanıt aranmıştır. Sınıf öğretmenlerinden elde edilen verilerden yola çıkarak, en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları aşağıdaki Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğretmenlerin Karşılaştığı İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Kategoriler	İstenmeyen Öğrenci Davranışları Kodları	Katılımcı Kodları
Dikkat Çekme	Aileden daha önce hiç ayrılmayan öğrencilerin okula gelmek istememesi, okula uyum problemi ve anneden ayrılık kaygısı. Aşırı hareketlilik ve hiperaktif davranışlar sergilemesi Birbirlerini sürekli şikayet etme ve her konuda ön plana çıkmak istemesi Okul araç-gereçlerine sahip çıkmama, zarar verme ve önemsememe	K4,K9,K13,K10 K17 K15,K8 K2
Yetersizlik Gösterme	Öz bakım becerilerindeki eksiklik Sosyal beceri ve gelişimlerinin zayıf olması Motor beceri gelişimlerinin zayıf olması, kalem tutmada zorlanmaları Algılama güçlüğü, odaklanma problemleri ve dikkat dağınıklığının olması Sürekli komut alarak hareket etmeleri, karar verme becerilerinin zayıf olması Okul öncesinde ekrana çok fazla maruz kalınması ve ekran bağımlılığı	K19 K20 K9,K14 K3,K6,K15 K18,K19 K14,K20
Öç alma	Birbirlerine karşı şiddet içeren söz ve davranışlarda bulunması	K8,K15 K14,K7,K15
Güç Gösterisinde Bulunma	Ebeveynlerinin sınırsız ve kurlsız büyütmesiyle kendini hep özel hissetme isteği Verilen görev ve sorumlulukları (ödev vb) yapmak istememesi Kurallara alışkın olmama ve kurallara uymama davranışı Derste yazı yazmak istememe, ders esnasında sürekli konuşma ve ayakta gezme	K18 K12,K18 K1,K7,K16,K20 K3,K5,K11

Tablo 3 incelendiğinde bazı katılımcıların karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları ortak olsa da genelle bakıldığında katılımcıların her birinin en çok karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin cevaplarından yola çıkılarak bu davranışlar dört kategori altında ele alınmıştır. Birinci sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar genellikle uyum süreci ilerleyen yıllarda görülmemektedir, birinci sınıftaki çoğu davranış zamanla aşılabilmekte ama diğer kademelere göre daha çeşitli ve yoğun bir şekilde görülmektedir.

Öğretmenlerin açıklamalarından bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Tecrübem şu ki birinci sınıf aldığım da karşılaştığım öğrenci ve veli sorunları farklılaştı ve arttı. Özellikle arkadaşlarına ve okul eşyalarına zarar verici davranışlar, Eşyalarını sınırsız paraları varmış gibi parçalıyorlar, kaybettiklerinde eğilip almıyorlar, yenisini alırsın rahatlığı ile sahiplenmiyorlar.” (K2)

“Aileden kopamayan ve bağımlı şekilde iletişim kurmuş öğrenciler sınıfa uyum sağlamakta çok zorlanıyor. Kendi başlarına sorumluluk almayı başaramıyorlar.” (K4)

“Okuttuğum her birinci sınıf birbirinden farklıydı. En son okuttuğum birinci sınıfta en çok kurallara uyuma konusunda zorluklarla karşılaştım. Sınıfta ve okulda uyulması gereken kurallara uymuyorlar. Sürekli izin almadan konuşup, sınıfta dolaşıyorlar, birbirlerini şikayet ediyorlar ve inanılmaz konsantrasyon eksikleri var” (K7)

“Bu yıl okuttuğum sınıfta öğrencilerimin şiddete meyilli olduklarını gördüm. Birbirlerine sürekli hakaret, küfür ve istenmeyecek davranışlarda bulunup, sürekli birbirlerine vuruyorlar.” (K8)

“Çocukların ilk günlerde okula alışmakta zorlanması, anneden ayrılık kaygısı yaşamaları okula uyumu zorlaştıran ve beni en çok yoran davranışlar oldu çünkü okula uyum konusunda zorluk yaşayan öğrencilerim oldukça fazlaydı.” (K9)

“Bunca yılın sonunda elimde kalan umut kırıntılarına sıkı sıkıya tutunmaya çalışıyorum. Çünkü her yeni gelen nesil öğrencilerin bir öncekilere göre sorunlarının daha fazla olması ve özellikle de sorumluluk bilincinden yoksun davranışları çok üzücü.” (K12)

“Okul öncesi eğitim almamış öğrencilerimde motor becerisi gelişmeyen, hemen algılayamayan, ekran bağımlısı bir çok öğrencim vardı. Kalem tutmadan bir çocuk nasıl okula gönderilir bu dönemde anlayamıyorum. Çocuklar arasındaki makas oldukça açılıyor ve bizler çocuklara kalem nasıl tutulurdan başlayarak destek olmak zorunda kalıyoruz.” (K14)

“Sosyal becerileri zayıf, sürekli komut bekliyorlar. Hepsi prens/prenses olarak yetiştirilmiş. ‘hayır’ demek onlara göre sevilmemek demek. Dünya onların etrafında dönüyormuş gibi bir algıya sahipler. Ödev gibi sorumlulukları almak istemiyorlar.” (K18)

“Bu yıl birinci sınıf okuturken beni en çok zorlayan çocukların algılama problemleri oldu. Verilen komutu anlayıp uygulamak için bile desteğe ihtiyaçları var. Sınıf öğretmenleri olarak özellikle birinci sınıf inanılmaz yıpratıcı bir dönem.” (K19)

2) En sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesine yönelik birinci sınıf öğretmenlerinin uyguladığı yöntem ve teknikleri nelerdir?

Araştırmada görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinden elde edilen verilerden yola çıkarak, birinci sınıfta karşılaşılan öğrenci davranışlarının önlenmesine ve çözümüne yönelik uyguladıkları tepkiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tepkileri

Kategoriler	Öğretmen Tepkileri Hakkında Kodlar	Katılımcı Kodları
Aile desteği almaya yönelik uygulamalar	Aileler ve öğrenciler ile açık iletişim kurarak veli-öğrenci-öğretmen bağına kuvvetlendirerek çözüm arama Veli ziyareti yapılarak öğrenci güvenliğini kazanma ve bağ kurma İnternet ve televizyon ile geçirilen zamanı azaltmak için kitap okuma etkinliklerini çoğaltıp zenginleştirme	K3,K4,K12, K14,K17,K8 K19,K20 K13,K19,K15
Öğrenci öğretmen birlikte karar verme	Çocuklar ile birlikte kural belirleyip, kurallara uyulmadığında hatırlatma	K1, K16

Öğretmen kararına yönelik uygulamalar	Çocuğa her davranışında sabırla ve sevgiyle yaklaşma	K9,K18 K7
	Sınıf kurallarını net bir şekilde belirlemek ve öğrencilere beklenen davranışları açıklayarak, kurallar konusunda ısrarcı olma taviz vermeme	K5
	Otorite kurma gerektiğinde cezaya mahrum bırakma	K8
	Olaylara anında müdahale edip, tekrarı olmaması için uyarı yapmak	K18 K19
	Olaya hemen müdahale etmeyerek, öğrenciye sorun çözme becerisi kazandırmaya yardımcı olmak	
	İstenilen davranışları modelleyen öğrencilere olumlu pekiştireç vererek model davranışlar göstermek	
Rehberlik servisi desteği alma	Öğrenciye destek hizmet sunmak için rehberlik servisinden destek alma	K2, K10,K19, K20
Toplam 4		

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında en sık başvurdukları yöntemler; açık iletişim kurma, aile desteğini sağlama, rehberlik servisinden destek alma olarak gözlemlense de; katılımcıların her birinin belirlediği istenmedik davranışlar farklılık gösterdiği için çözüm olarak kullandıkları yöntemler de kendilerine özgü ve farklı çözüm yolu edindikleri yönünde analiz edilmiştir. Cevaplar dört kategori altında ele alınmıştır.

Öğretmenlerden bir kısmı istenmeyen davranışlarla nasıl başa çıktığını şu cümlelerle ifade etmiştir;

“Çocuklarla birlikte sınıf kurallarını belirledik. Sebep ve sonuçları konuştuk ve herkesin uyabileceği, gerekli ve az sayıda kurala karar verdik. Öğrenciler bu kurallara uyacağına söz verip imza atmak için parmak boyası ile parmak baskısı yaptılar. Her kurala uymadıkları davranışlarında sözümüzü hatırlatıyoruz ve istenmeyen davranışlarda azalma görüyorum.” (K16)

“Olaylara hemen müdahale etmedim. Ailenin çocuğu adına isteklerini öteledim. Sorun karşısında çocukla konuşup kendisinin çözmesini istedim. Yapamadığı yerlerde rehberlik edip nasıl çözebileceğini gösterdim. Hayır demenin de normal olduğunu zamanla anlıyorlar. Çünkü her istediklerini yeri ve zamanı değilse yapmıyorum. Süreç biraz uzuyor belki ama sonunda çocuk deneyim kazanıyor ve böyle bir durumla karşılaşırsa süreci nasıl yöneteceğini öğrenmiş oluyor.” (K18)

“Ailenin birinci adım olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden öğretmen-veli iş birliğinin sorunları daha hızlı ve köklü çözüm yolu bulduğunu gözlemliyorum. Bu yüzden veli ziyaretlerimi yapıyor ve velilerle düzenli bir şekilde görüşüyorum. Aile ve öğretmen iş birliğini gözlemleyen çocuk daha kontrollü davranışlar sergiliyor ve istenmeyen davranışlardan uzaklaşıyor.” (K13)

3) Öğretmenlerin sınıf yönetiminde uyguladığı yöntemler ile karşılaştığı istenmeyen davranışlar arasında herhangi bir ilişki var mıdır?

Tablo 5: Sınıf Yönetim Tekniği İle İstenmeyen Davranışlar Arasındaki İlişki

Kategoriler	İlişki Kodları	Katılımcı Kodları
İlişki vardır	Olumlu ilişki vardır	K1, K2,K6,K10,K13,
	Olumsuz ilişki vardır	K14, K15,K17K3,K4,K12
		K20
İlişki yoktur	Herhangi bir ilişki yoktur	K9, K11,K12,K16,K18
Değişiklik gösterir	Duruma göre değişir	K3, K4,K5,K7,K8,K19

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların yanıtları analiz edildiğinde dört ayrı kategori tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğu sınıf yönetim tekniği ile istenmeyen öğrenci davranışları arasında olumlu bir ilişki vardır demiştir. Herhangi bir ilişki yoktur yanıtını veren katılımcılar ile duruma göre değişiklik gösterir yanıtını veren katılımcıların sayısı birbirine çok yakın bulunmuştur. K20 ise olumsuz bir ilişkinin olduğu yanıtını vermiştir.

Katılımcıların bu ilişkileri belirlerken vermiş oldukları yanıtlardan bazıları aşağıda verilmiştir;

“Herhangi bir ilişki olduğunu düşünmüyorum. Çünkü öğrencilerime istenmeyen davranışların sebeplerini anlatıp bu konuda gerekli uyarıyı yaptıktan sonra genelde sorunlar çözülüyor. Bu çözümlerde sınıf yönetimim ile alakalı bir durum olduğunu düşünmüyorum.” (K16)

“Duruma göre değişiyor çünkü kontrol düzeyim sürekli aynı değil. Böyle olduğunu düşündüğümde de beni bazen denediklerini fark edebiliyorum. Örneğin neşeli bir günümdeysem daha esnek olduğum için farklı istenmeyen davranışlarla karşılaşabiliyorum ama tam tersi yüksek kontrole sahip bir ders işliyorsam o durumlarda istenmeyen davranışlar gösteremiyorlar.” (K12)

“Evet olumlu bir ilişki olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuklar beni ve sınıf yönetim tarzımı artık öğrendikleri için nerde, nasıl davranmaları gerektiğine daha iyi karar veriyorlar. Geneli istenmeyen davranışlara dikkat etmeye çalışıyor.” (K1)

“İstenmeyen davranışlara farklı tepkiler öğrencinin davranışını kötü yönde etkiliyor.” (K20)

4. İstenmeyen öğrenci davranışlarının önceden tespit edilerek önlenmesine yönelik görüşleri nelerdir?

Araştırmada görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinden elde edilen verilerden yola çıkarak, istenmeyen davranışları önlemeye yönelik öğretmen görüş ve önerileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 6: İstenmeyen Davranışları Önlemeye Yönelik Görüş ve Öneriler

Kategoriler	İstenmeyen Davranışları Önlemeye Yönelik Öneriler Kodu	Katılımcı Kodları
Öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin	Kullanılan yöntem ve teknikler sınıfın düzeyine göre seçilmeli	K10
	Birinci sınıfın ilk haftaları kurallar tamamen benimsetilmeli	K5, K6,K8
	Bütün olumsuzluklara rağmen sabır ve şefkatle yaklaşılmalı	K7, K9,K14
	Asla umutsuzluğa kapılmamalı, sakince problemlere odaklanılmalı, güler yüzlü olunmalı	K3, K4,K9,K12,
	Yaparak, yaşayarak, öğreterek, öğrenci ile bağ kurulup güven kazanılmalı	K17, K18,K15,K19
	Davranış ve tepkilerimiz ile model oluşturacak davranışlar sergilemek	K19
	Sınıf ortamı öğrencinin kendini rahat hissedip ifade etmesine imkân verecek şekilde oluşturulmalı	K1
	Sınıf yönetiminde ‘ben dili’ kullanılmalı	K16
Velilere ilişkin	Dersleri öğrenciler için sıkıcılıktan kurtarıcı etkinlikler planlanmalı,	K4,K19
	Veliler ilk günden itibaren kesinlikle okuldan uzak tutulmalı	K9
	Veliler ilk günden bilgilendirilmeli ve sürekli veli ile iletişim sıkı tutmalı	K10, K13
Çevre ve kültürel yapıya ilişkin	Önce veliler eğitilmeli	K11
	Çevre ve kültürel faktörlerin önemi anlaşılıp ona göre davranılmalı	K2
	Sınıf mevcutları azaltılmalı, kalabalık sınıflar olmamalı	K20
Toplam 3		

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin istenmeyen davranışları önlemeye yönelik önerileri üç kategori ayrılmış olup oldukça çeşitlilik gösterdiği analiz edilmiştir. Önerilerin her biri özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenler için oldukça yol gösterici niteliktedir.

Öğretmenlerin öneriler kısmındaki açıklamalarından bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

“İyiden-kötüye; güzelden-çirkine; umuttan umutsuzluğa doğru yol alıyor gibi olsak da bizim umutsuzluk gibi bir lüksümüz olamaz. Böyle durumlarda benim yolumu bir çift mavi göz aydınlatır...” (K12)

“Davranışlarla baş etmede en etkili yöntemim güler yüzlü ve sabırlı olmak. Her şeye rağmen gülümseyerek, sakin kalarak birçok davranışı kazandırabildiğimi düşünüyorum. Sabırlı olmayı öğrettiğimde çok huzurlu bir sınıf ortamının oluştuğunu son mezun ettiğim öğrencilerimde de gördüm.” (K9)

“Öncelikle çocukları, işinizi sevin. Hepsinin özel olduğunu kabul edin. İyi öğretmen anlatır, daha iyi öğretmen öğretir, en iyi öğretmene ilham kaynağı olur.” (K14)

“İlkokulun en zor yılı birinci sınıftır. Ama oluşturmak istediğiniz her şeyin temelidir de. Çok sabır ister, çok özveri ister. Yaş grubunu olarak küçük oldukları için nasıl yoğurursak öyle şekil alırlar. Bunu bilerek ve buna göre davranarak onların yapmasını istemediğimiz davranışlarının önüne geçebiliriz.” (K7)

“Öğrenci merkezli ilerlediğimizde istenmeyen davranışlara pek vakit kalmıyor. Öğrenci sürekli aktif olduğu için eğlenerek ve severek derse katılım sağlanıyor. Sıkılmadığı için de istenmeyen davranış sergilemeye vakit bulamıyor. Mutlu öğrenci mutlu öğretmen sloganından yola çıkalım.” (K1)

“Birinci sınıfta yapılabilecek en büyük önerim seneye tüm sabrıyla başlamak olsun. Veliyi olabildiğinde ilk günden itibaren sınıftan uzak tutmaya çalışmalıyız. Velinin okulda fazla kalması öğrencinin kendini sınıfa verememesine ve ailesini görmek ya da yanına gitmek istemesine sebebiyet vermektedir. Ayrıca diğer çocuklar da bir velinin okulda olmasına özenerek kendi aile bireylerinden bir tanesinin okulda olmasını isteyebilir. O yüzden hem öğrenci hem de diğerleri için mümkünse sınıfa hiç veli alınmamalıdır.” (K19)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç

Araştırmanın birinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin sınıf içinden çok karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?” sorusuna cevap aramak için elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Katılımcıların her birinin en çok karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları farklılık göstermektedir. Birinci sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar diğer sınıf düzeylerine göre daha çeşitli ve yoğun bir şekilde görülmektedir. Ulaşılan davranışlar; Aileden daha önce hiç ayrılmayan öğrencilerin okula gelmek istememesi, okula uyum problemi ve anneden ayrılık kaygısı, öz bakım becerilerindeki eksikliği, öğrencilerin kurala alışkın olmama ve kurallara uymama davranışlarını göstermesi, sosyal beceri ve gelişimlerinin zayıf olması, motor beceri gelişimlerinin zayıf olması, kalem tutmada zorlanmaları, algılama güçlüğü, odaklanma problemleri ve dikkat dağınıklığının olması, aşırı hareketlilik ve hiperaktif davranışlar sergilemeleri, sürekli komut alarak hareket etmeleri, karar verme becerilerinin zayıf olması, aileleri tarafından her istediği yapılarak büyütülmüş olmalarından kaynaklanan davranışlar ve ‘hayır’ kelimesini duyduklarında mutsuz olup durumu kabul etmemeleri, ebeveynlerinin sınırsız ve kuralsız büyütmesiyle kendini hep özel hissetme isteklerini, okul öncesinde ekrana çok fazla maruz kalınması ve ekran bağımlılığı, birbirlerine karşı şiddet içeren söz ve davranışlarda bulunmaları, verilen görev ve sorumlulukları (ödev vb.) yapmak istememeleri, okul araç-gereçlerine sahip çıkmama, zarar verme ve önemsememeleri, derste yazı yazmak istememe, ders esnasında sürekli konuşma ve ayakta gezmeleri, birbirlerini sürekli şikayet etme ve her konuda ön plana çıkmak istemeleri ulaşılan sonuçlardır.

Korkmaz & Özkaya’ya (2009) göre yapılan çalışma sonucunda öğrencilerde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının sebepleri; aile içerisinde yaşanan sorunlar, ekranlardaki şiddet olaylarının etkisi, ailelerin çocukları ve onların eğitimi ile yeterince ilgilenmemesi gibi sorunlardan kaynaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karakaş (2005) tarafından yapılan çalışmada sosyo-ekonomik düzeyi daha alt seviyede bulunan okullardaki öğrencilerin

kurallara uymada isteksiz davrandıklarını tespit edilmiştir. Beraberinde çevre koşullarının yetersiz oluşu, okulun ve ailenin ekonomik yetersizlikleri, çocukların sosyal, sanatsal ve teknolojik açıdan yetersiz bir ortamda büyümesi ve bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak isteyen öğrencilerde asosyal ve kural tanımaz bir kişilik gelişimine sebebiyet oluşturmuştur diye belirtmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “En sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesine yönelik birinci sınıf öğretmenlerinin uyguladığı yöntem ve teknikleri nelerdir?” sorusuna cevap aramak için elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Araştırmaya katılan öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında en sık başvurdukları yöntemler; açık iletişim kurma, aile desteğini sağlama, rehberlik servisinden destek alma olarak belirtilse de; katılımcıların her birinin belirlediği istenmeyen davranışlar farklılık gösterdiği için çözüm olarak kullandıkları yöntemler de kendilerine özgü ve farklı çözüm yolu edindikleri yönünde analiz edilmiştir. Öğretmenlerin uyguladıkları yöntemler; Aileler ve öğrenciler ile açık iletişim kurarak veli-öğrenci-öğretmen bağına kuvvetlendirerek çözüm aramak, çocuklar ile birlikte kural belirleyip, kurallara uyulmadığında hatırlatmak, internet ve televizyon ile geçirilen zamanı azaltmak için kitap okuma etkinliklerini çoğaltıp zenginleştirmek, veli ziyareti yapılarak öğrenci güvenini kazanma ve bağ kurmak öğrenciye destek hizmet sunmak için rehberlik servisinden destek almak, çocuğa her davranışında sabırla ve sevgiyle yaklaşmak, sınıf kurallarını net bir şekilde belirlemek ve öğrencilere beklenen davranışları açıklayarak, kurallar konusunda ısrarcı olma taviz vermemek, otorite kurma gerektiğinde cezaya mahrum bırakmak, olaylara anında müdahale edip, tekrarı olmaması için uyarı yapmak, olaya hemen müdahale etmeyerek, öğrenciye sorun çözme becerisi kazandırmaya yardımcı olmak istenilen davranışları modelleyen öğrencilere olumlu pekiştirici vererek model davranışlar göstermek şeklindedir.

Keleş (2010), öğrencilerin tekrar eden davranışlarının öğretmenlerin yardımı ile ortadan kaldırılabilirliğini ifade eder. Öğrencilerin istenmeyen davranış sergilediği durumlarda, öğretmenlerin kullanacağı baş etme yöntemleri ile öğrencilerde var olması gereken sorumluluk alma bilinci ve disiplinli olma yetileri kazandırılabilir.

Sınıf içerisinde öğrencileri ile etkileşime geçerek, olayları öğrencilerin bakış açısından değerlendirebilen, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları esas alabilen, öğrencilerden gelen yeni fikirlere açık olan ve sınıf içerisinde esnek davranabilen öğretmenlerin, öğrencilerinin sınıf içerisindeki olumlu davranışları arttığı gibi öğrencilerin öğrenmeye olan istekleri de artış göstermektedir. (Pattie, 2000)

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğretmenlerin sınıf yönetiminde uyguladığı yöntemler ile karşılaştığı istenmeyen davranışlar arasında herhangi bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aramak için elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Elde edilen bulgulardan dört ayrı ilişki tespit edildiği yönünde sonuca ulaşılmıştır. Katılımcıların çoğu uygulanan sınıf yönetim tekniği ile istenmeyen öğrenci davranışlarının engellenmesi arasında olumlu bir ilişki vardır demiştir. Herhangi bir ilişki yoktur yanıtını veren katılımcılar ile duruma göre değişiklik gösterir yanıtını veren katılımcıların sayısı birbirine çok yakın bulunmuştur. K20 ise olumsuz bir ilişkinin olduğu yanıtını vermiştir. Katılımcılar; olumlu bir ilişki vardır, olumsuz bir ilişki vardır, herhangi bir ilişki yoktur, duruma göre değişir yanıtlarını vermiştir.

Özdemir'in (1999) çalışmasındaki bulguları şu şekildedir. İstenmeyen öğrenci davranışları sınıf yönetimini doğrudan olumsuz bir şekilde etkilediği için öğretmenler tarafından istenmeyen davranış olarak nitelendirilmektedir. Öğretmenler istenmeyen bir davranış ile karşılaştıkları zaman bu durumun sönmesini ve bir daha tekrarlanmamasını istemektedir. Öğrenme-öğretme süreci ile birlikte eğitim – öğretim faaliyetlerini etkileyerek hedeflere ulaşmaktan alıkoymaktadır. Aynı zamanda çalışmaların bulgularında yer alan istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı geliştirilen çözüm önerileri, sorunun kaynakları, sonuçları, istenmeyen olumsuz davranışların önlenmesi ve giderilmesi konuları istenmeyen davranışın sönmesi adına önem kazanmaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “İstenmeyen öğrenci davranışlarının önceden tespit edilerek önlenmesine yönelik görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aramak için elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Araştırmaya katılan öğretmenlerin istenmeyen davranışları önlemeye yönelik önerileri oldukça çeşitlilik gösterdiği analiz edilmiştir. Önerilerin her biri özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenler için oldukça yol gösterici niteliktedir. Katılımcıların önerileri; Birinci sınıfın ilk haftaları kurallar tamamen benimsetilmelidir. Çevre ve kültürel faktörlerin

önemi anlaşılıp ona göre davranılmalıdır. Bütün olumsuzluklara rağmen sabır ve şefkatle yaklaşılmalıdır. Veliler ilk günden itibaren kesinlikle okuldan uzak tutulmalıdır. Kullanılan yöntem ve teknikler sınıfın düzeyine göre seçilmelidir. Veliler ilk günden bilgilendirilmeli ve sürekli veli ile iletişim sıkı tutulmalıdır. Önce veliler eğitilmelidir. Asla umutsuzluğa kapılmamalı, sakince problemlere odaklanılmalı, güler yüzlü olunmalıdır. Yapararak, yaşayarak, öğreterek, öğrenci ile bağ kurulup güven kazanılmalıdır. Davranış ve tepkilerimiz ile model oluşturacak davranışlar sergilenmelidir. Sınıf mevcutları azaltılmalıdır. Sınıf ortamı öğrencinin kendini rahat hissedip, kendini rahatça ifade edebilmesine olanak sağlayacak şekilde oluşturulmalıdır. Sınıf yönetiminde 'ben dili' kullanılmalıdır. Dersleri öğrenciler için sıkıcılıktan kurtarıcı önlemler alınmalı, bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretim yöntemlerini, etkinliklerini çeşitlendirmelidir.

Görüşmelerin analiz edilmesiyle elde edilen bulgulara bakıldığında, çocukların her birinin kişilik özellikleri, gelişim özellikleri, çevresel ve kültürel faktörleri, aile yapısı farklı olduğu için gösterdikleri tepkiler de birbirinden farklılığı ortaya koymuştur. Her öğrenci özeldir bu olumlu ve olumsuz özellikleriyle böyledir. Dolayısıyla istenmeyen davranışları da farklıdır. Aynı şekilde sınıf öğretmeni de hem bireysel hem de mesleki donanım olarak birbirinden farklıdır. Bu yüzden benzer davranışlara farklı tepkiler ve yönetim modelleri uygulamaktadır. Birinci sınıf okutacak öğretmenlere bulundukları öneriler de bu yüzden farklılık göstermektedir.

Altınel'e (2006) göre sınıfların kalabalık olması öğretmenin öğrencilerle arasındaki iletişimi azaltabilir. İş birlikli çalışma ortamına engel oluşturabileceği için sadece soru cevap tekniği ile monoton bir ders işlenmesine sebebiyet verebilir. Bunun sonucunda öğrencilerin dersten ve konulardan keyif alması azalarak istenmeyen davranışların oluşmasına neden olabilir. Öğrencilerin daha aktif bir şekilde derse katılımının sağlanması için sınıf mevcutlarının dengelenmesi konusunda çalışmalar yapılabilir.

Yapılan çalışmada ilkokul birinci sınıfta gözlemlenen istenmeyen davranışların ne kadar çeşitli ve yoğun olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu problemlerin birçoğuna bakıldığında veli, öğretmen ve öğrenci kaynaklı olduğunu görüyoruz. Okul başlamadan önce yapılması gereken hazırlıklar çocuğun okula uyumunda büyük önem taşıyacak ve bu istenmeyen davranışların birçoğunun oluşmasına engel olacaktır. Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak sınıfta istenmeyen davranışların önüne geçebilmek adına şu öneriler sunulabilir.

1. Birinci sınıf okutan öğretmenlerin iletişim becerilerinin istenmeyen davranışlara etkisi konulu bir araştırma yapılabilir.
2. Çocuğu birinci sınıfa başlayan velilerin, okula karşı tutumunun istenmeyen davranışlara etkisini araştıran bir çalışma yapılabilir.
3. Birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitimi almış veya almamış olma durumunun istenmeyen davranışlar sergilemede bir etkisinin olup olmadığı araştırılabilir.
4. Öğretmenlere hizmet içi seminerler düzenli olarak verilmesi olumlu anlamda katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri aile tutumu, eğitim sistemi, öğretmen, öğrenci, okul ve okul yönetimidir. İlkokul birinci sınıfa uyumu kolaylaştırmak ve istenmeyen davranışları azaltmak için toplum olarak daha duyarlı çocuklar yetiştirebilmeyi kendimize rol edinmeliyiz. Bu konu ile ilgili yayınlar arttırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Okula uyumu kolaylaştırıcı, öğrencilere, öğretmenlere, ebeveynlere rehberlik edici projeler geliştirilmeli, bu konudaki araştırmaların sayısı da arttırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Altınel, Z. (2006). *Öğretmenlerin ve öğrencilerin bakış açılarından, İngilizce yabancı dil sınıflarında öğrenci istenmeyen davranışları*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Avşar Tuncay, A., İnce, N. B., & Şahin, A. E. (2019). Birinci Sınıflarda İstenmeyen Davranışların Yaş Farklılıklarına Göre Dağılımı ve Bu Davranışlara Yönelik Öğretmen Tepkileri. *İlköğretim Online*, 2005-2026. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.639400>
- Başar, H. (2003). *Sınıf yönetimi*, Anı Yayıncılık, Genişletilmiş 10.Baskı, Ankara.
- Chmiliar, I. (2010). Multiple-case designs. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). USA: SAGE Publications.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri.

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD). 14(1), 255-269.

- Dinçer, Ç. (2005). “Çocukların yaşam değişikliklerine uyumu”. Okulöncesi eğitimde güncel konular içinde. (Yayına hazırlayanlar: A. Oktay ve Ö.P. Unutkan). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Erol, Z. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon
- Gözütok, D. F. (2004). *Öğretmenliği geliştiriyorum* (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi
- Kahraman, C. (2006). *Sınıf-İçi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve giderilmesi ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri – edirne ili merkez, uzunköprü, havsa ilçeleri örneği-*, [Yüksek Lisans Tezi], Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu
- Karakaş, B.N. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*, [Yüksek Lisans Tezi], Celal Bayar Üniversitesi, Manisa
- Keleş, Z. (2010). *İlköğretim Okulları Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri*. [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Korkmaz, N. H., Korkmaz, F. ve Özkaya, G. (2009). *Elementary school physical education teachers' strategies against discipline problems* (Bursa Province Case). *İlköğretim Online*, 8(1), 119-128.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdemir, S. ve Yalın, H.İ. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pattie, L.F.Y.Y. (2000). *Personal and social education and teacher development in Hong-Kong*. *Pastoral Care*, June, 42-46.
- Tekel, E. (2020). İstenmeyen öğrenci davranışları: bir erkek lisesi örneği. *Uluslararası Bilim Ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 57-68.
- Temiz Yılmaz, N. (2009). Anaokulundan ilköğretime giderken. *Çoluk Çocuk Dergisi*, (91), 16-19.
- Yıldız, B. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda kullandıkları önleyici yaklaşımlar ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*, [Yüksek Lisans Tezi], Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu
- Yılmaz, N. (2008). Dersin akışını bozan istenmeyen davranışları yönetme stratejilerinin incelenmesi, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt-Sayı 10–1

A Case Study on Teachers' Interventions towards Unwanted Student Behaviors Encountered in the First Grade

Pınar ULUDAĞ^{ID}, Özlem BAŞ^{ID}

INTRODUCTION AND PURPOSE

In this study, it was aimed to determine the undesirable student behaviors encountered by first-grade primary school teachers in the classroom and the classroom management models and teacher reactions to these behaviors.

LITERATURE REVIEW

This part is covered in detail in the article.

METHODOLOGY

This study is a qualitative case study which tried to determine the practices and experiences of first grade teachers regarding the undesirable student behaviors encountered while teaching first grade in primary school and the methods and techniques they use to cope with these behaviors.

RESULTS, CONCLUSION AND SUGGESTIONS

The results obtained from the findings to answer the first sub-problem of the research are as follows;

The most common undesirable student behaviors encountered by each of the participants differ. The undesirable behaviors encountered in the first grade are more diverse and intense than in other levels. Behaviors encountered; Students who have never been separated from their families before do not want to come to school, school adaptation problems and separation anxiety from their mothers, lack of self-care skills, students' behaviors of not being used to rules and not obeying rules, poor social skills and development, poor motor skill development, difficulty in holding a pencil, perception difficulties, focusing problems and distraction, hyperactivity and hyperactive behaviors, acting on command all the time, poor decision-making skills, behaviors stemming from being raised by their parents to do whatever they want, being unhappy when they hear the word 'no' and not accepting the situation, always wanting to feel special due to their parents' unlimited and unregulated upbringing, too much screen exposure and screen addiction in pre-school, using violent words and behaviors against each other, not wanting to do the given tasks and responsibilities (homework, etc.), not wanting to write in class, talking and standing up during class, constantly complaining about each other and being in the forefront in everything.), not wanting to do tasks and responsibilities (homework, etc.), not taking care of, damaging and ignoring school equipment, constantly complaining about each other and wanting to be in the forefront in everything.

Although the methods most frequently used by the teachers who participated in the study in the face of undesirable behaviors were stated as establishing open communication, providing family support, and receiving support from the guidance service; since the undesirable behaviors identified by each of the participants differed, the methods they used as a solution were also analyzed in the sense that they had their own and different solutions. The methods used by the teachers were as follows: Seeking solutions by establishing open communication with families and students and strengthening the parent-student-teacher bond. Setting rules together with children and reminding them when rules are not followed. Increasing and enriching book reading activities to reduce the time spent with the internet and television. Visiting parents to gain student trust and establish a bond. Getting support from the guidance service to provide support services to the student. Approaching the child with patience and love in every behavior. Determining the classroom rules clearly and explaining the expected behaviors to the students, insisting on the rules and not making concessions. Depriving the child of punishment when necessary to establish authority. Immediately intervening in incidents and warning to prevent repetition. Helping students gain problem-solving skills by not intervening immediately. Showing model behaviors by giving positive reinforcement to students who model the desired behaviors.

It was concluded that four different relationships were identified from the findings obtained. Most of the participants said there was a positive relationship between the classroom management technique applied and the prevention of unwanted student behaviors. The number of participants who responded that there was no relationship and the number of participants who responded that it depended on the situation were very close to each other. P20 responded that there was a negative relationship. The participants gave the following responses: there is a positive relationship, there is a negative relationship, there is no relationship, it depends on the situation.

It was analyzed that the suggestions of the teachers participating in the study for preventing undesirable behaviors were quite diverse. Each of the suggestions is quite instructive, especially for teachers who are new to the profession. The suggestions of the participants are as follows: The rules should be fully adopted in the first weeks of the first grade. The importance of the environment and cultural factors should be understood and acted accordingly. Despite all the negativities, they should be approached with patience and compassion. Parents should definitely be kept away from the school from the first day. The methods and techniques used should be chosen according to the level of the class. Parents should be informed from the first day and communication with parents should be kept close. Parents should be educated first. They should never despair, calmly focus on the problems and be friendly. By doing, living and teaching, a bond should be established with the student and trust should be gained. Behaviors that will serve as a model with our behavior and reactions should be exhibited. Class sizes should be reduced. The classroom environment should be created in a way that allows students to feel comfortable and express themselves comfortably. 'I language' should be used in classroom management. Measures should be taken to save lessons from being boring for students, and teaching methods and activities should be diversified by taking individual differences into account.

Araştırmanın Etik İzni

Araştırma 2020 yılından önce gerçekleştirildiği için etik kurul izni gerektirmemektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde yazar Pınar ULUDAĞ'ın %75; Özlem BAŞ'ın %25 katkı oranı bulunmaktadır.

Çatışma Beyanı

Araştırmayı gerçekleştiren yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Bu makaleye atıf yapmak için / To cite this article:

Uludağ, P. & Baş, Ö. (2024). İlkokul birinci sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen müdahaleleri üzerine bir durum çalışması. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (1): 1-16. doi: 10.55008/te-ad.1529333